

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 9

urn:nbn:de:bsz:31-103771

ciebat: deinde in anfractum porrectus efficiebat, ut qui ad radicem montis constituti erat, dextrum Alexandri cornu auersum cernerent. Ripas Pinari idem quoque præruptas fuisse testatur, immo etiam aggere munitas, ubi facilius ascensus erat. Mare autem sinistrum Alexandri cornu, dextrum Darii tegebat: ita ut collecta ex dictis summa, mons cinxerit utramque fere aciem, è cuius regione erat sinus Issicus, & porrectum planumque littus, ubi maxime eques depugnabat. Pinarius amnis medius utramque aciem à montibus usque ad mare distinguebat, quem primus cum suis ingressus Alexander Darium est aggressus. Raderus.

A MARI QVOQVE) Per classẽm quam habebat in Issico sinu, ut inde latus sinistrum Alexandri inceserent, quod tamen plerique historici tacent, tamen & Curtius hic docet, & Iustinus II, 10, 4. signate post victoriam ait *Parmenionem ad occupandam Persicam classẽm missum*. Raderus. Classẽm autem istam haud valde magnam fuisse, tum aliis ex notis apparet, tum maxime inde, quod Tyrum obsessurus Alexander *procul habuit classẽm* infra 4, 2, 15. Denique in tota illa obsidione, nulla classis mentio est, nisi Cypriæ, & nauium quibus Cleander supplementum aduexit.

3, 8, 28. *PINARVM AMNEM*) Callisthenes apud Polyb. 12, 8. Πόρος corrupte vocat. eruditissimus Interpres tamen Pinarum reddidit. Raderus supra ad 3, 4, 7. Πόρου rescribit: Ego cum Casaubono sentio. plane enim Pinarum, non Pyramum dicere voluit eo loco Callisthenes. certum id ex descriptione fluminis quam statim subiicit: *Paret autem eo loci intervalum ad montis radices, stadia quatuordecim. per hoc spatium transverso limite dictus amnis labitur: qui quidem in ingis exortus, mox per interscissa montis latera erumpit, ac deinde per patentes campos ad mare usque deseritur, præruptis & inaccessis collibus cum cingentibus*. At Pyramus Curtio per planitiem Ciliciæ fluit, supra 3, 4, 7. ne alia argumenta hic aduocemus. Ergo & deinceps Pinarum vocat Polybius. Nomen huius fluminis aliter quoque corruptum est apud Strabon. lib. 14. Nam ibi pro Πίναγος scribitur Πίνδος. quo mendo deceptus est & Æneas Silvius in Histor. de Asia minori cap. 94. Apud Plutarch. Alex. cap. 32. Πίνδος. Pinarum autem hic constanter exhibent tam meliora Curtii exemplaria, quam Arrianus, & alii. Vide Indicem, Pinarius.

3, 8, 29. *DESTINATA SALVBRITER*) Et hinc est quod consiliis fere ex euentu laus est, aut infamia. Nam ut ait Thucydides 1, 20, 13. *Multa male consultata feliciter eueniunt, & plura que recte insiuita videbantur, turpiter in contrarium eueniunt relapsa sunt*. Et mox nu. 21. *nulla minus quam qua prædicatur, via procedit bellum*. Lilius 27. 36. 2. *neque satis constabat animis, tam arduæ iter consulis laudarent vituperarentque. apparebat (quo nihil iniquius est) ex euentu famam habiturum*. Adde Lipsii Polit. 3, 8. & notata supra ad 3, 8, 6.

QVIA VBI PARTES LABANT) Totam hanc sententiam excludit Pal. Nec sane admodum necessaria videatur, nisi quod ita concepta est, ut ipsius auctoris esse non dubitem. Simile est illud P. Syri:

Fortuna vnde aliquid fregit, cassum penitus est.

3, 9, 2. *IN EODEM*) Rescriberem in medio, sic enim alii locant, nisi putem ab ipso Curtio sic esse, quando nulli eodices discrepant; quem ego certe in acierum descriptione haud accuratum fuisse cerno, atque id omnino accidisse ei crediderim, quod huiusmodi rerum haud magnopere peritus esset. quo ipso argumento motus credere nunquam potui, Curtium hunc eundem esse, quem Africa proconsultem vidit. Eo enim honore, fat Teueris adhuc moribus, non putem mactatum fuisse hominem rerum bellicarum adeo rudem. Nisi forte dicamus, transcripsisse eum ita ex aliquo Græculo, qui hoc modo tradiderit, quod nec abludat à ratione, cum hoc nomine

mine Callisthenem etiam sciamus imperitiæ accessi à Polybio. Ceterum Perfas fuisse solitos in dextro cornu optimam exercitus sui partem collocare, etiam ex Frontino 2,3,3. videatur probari posse.

3,9,4. *IPSUM REGEM*) Hunc locum Briffon. lib.1. p.131. ita citat: *Ipsam Regem dimicaturum; omiſſis verbis intermediis in eodem cornu, quod forte fecerit, quia proposito, cui aduocabatur locus, non seruibant: forte etiam vitium iis inesse credidit. certe enim cum in neutro cornuum, sed in media acie pugnare confueverint Persæ reges, Darius hic, antiqui moris obseruantissimus, ut supra 3,8,9. vidimus, non alibi collocandus erat. Dici tamen possit, non semper mediam aciem expresse nominari, sed totam in duas partes, seu cornua quandoque diuidi. Tamen ob exercitus huius magnitudinem, & moris inculcandi causa, distinctius hæc erant proponenda. Atque ita fecit Arrian. 2,2,23. qui & morem eum, & enarratorem eius inculcat: *Darius mediam aciem tenebat, Persarum regum in exercitus ordinatione veteri more obseruato, cuius quidem rei rationem Xenophon Grylli filius conscripsit. Locus Xenoph. est in lib.1. ἀναβάσις. Sic in posteriore prælio idem Arrian. 3,2,21. ἡ δὲ μέση ἦ, ἵνα ἢ βασιλεὺς Δαρείου.* Vbi iterum Curtius Darium in læuo cornu statuit, infra 4,15,1. Tangit eum morem & Lucianus nauigio. *Proin tu quidem equitatum præſti, Lycotus autem dextrum cornu teneat. Porro hic Timolæus ad læuum collocabitur. Ego vero mediam aciem regam, ut solent Persarum reges.* Eam itaque consuetudinem non attendisse Curtium, aut alios auctores secutum esse credam, quamquam, ut eum conformarem reliquis, aliquando tentarim legere; in eodem curru, nempe quo supra vêtum scripserat: in ea pugna quippe Darius curru sublimis eminebat, ut dicet nosser infra 3,11,12. sed tamen in posteriori pugna iterum læuum cornu tenuisse Darium Curtius 4,14,8. scribit: hic quoque contradicente Arriano 3,2,21. qui ex ipsa aciei descriptione post pugnam reperta, tradit in medio stetit.*

ALEXANDER PHALANGEM) Ex Appiani libro de bellis Syriacis optime cognosci potest phalangis Macedonicæ in campo stantis ordo & facies. sic enim ille de Antiochi phalange contra Cn. Domitium: *Robur erat phalanx XVI. M. Macedonum ornata ex instituto regum præcorum Alexandri Philippique. Hæc mediæ acies fuit in decem partes diuisa, earum singula in fronte quinquagenos armatos habebant; à fronte introversus, in duos & triginta ordines patebant: acies (in singularium partium lateribus duo & viginti) phalanx mixti speciei præseferbat, elephantis inter partes eminentibus, tanquam turribus. Illos viginti duos omisit interpres Gilenius. Raderus. Video cur Gilenius omiserit istos viginti duos, quia nimirum ratio non congruebat. Nec sane video, cum altitudinem latitudinemque phalangis descripsisset Appianus, cur addiderit de lateribus? si tamen addidit, videatur potius scripsisse ἡ δὲ μέση ἦ ἰσὺς μίγξις, λβ. πρὸ κβ. Monendum hic, non recte explicari hoc loco, illum Liuii 9,19,8. illa phalanx immobilis & minus generis, quasi diceret constituisse ex æqualis ætatis, roboris & staturæ militibus, quamquam enim id ab vno aut altero Rege postea animi causa, & per luxuriam ita obseruatum sit: tamen neque Alexandri phalanx, ad eam formam fuit; neque Liuius eo loco id volluit: quod quidem statim sequentia verba abunde declarant: *Romana acies distinctior, ex pluribus partibus constans: facilis partienti quacunque opus esset, facilis iungenti.**

DEXTERVM CORNV) Si Arriano credimus (cui sane in hac parte lubentius fidem meam addicam) totus hic locus ita constituendus esse videtur: *Dextrum cornu Nicanor Parmenionis filius tenebatur: huic proximi stabant Canos, & Perdiccas. & Meleager, & Ptolemaus, & Amyntas, sui quisque agminis duces; in læuo, quod ad mare pertinebat: Craterus & Parmenio præerant, sed Craterus Parmenioni parere iussus. Hoc ut appareat,*

pareat, utque Arrianus etiam medicinam accipiat, adscribenda sunt illius verba 2, 2, 16. In dextro cornu montem versus pedum agmen locat, & scutatos, quibus praeerat Nicanor, Parmenionis filius. Proximum his Cani, mox Perdicca agmen: atque hi quidem ad mediam armigerorum aciem, ei qui dextro lateri praefuturus erat, adstabant. A sinistro vero, prima erant Amyntae copia, inde Ptolemæi: proximo huic Meleagri. Et quidem ad Leucam Craterus pedibus praefectus erat: totum autem sinistrum cornu Parmenio ducebat. Ibi quod dicitur, ei qui dextro lateri praefuturus erat, valde ineptum est (quin enim, ut ceterorum, ita huius potius nomen ederet) sed natum ex vitiosa scriptura, quam sic restituo: ἔτοι μὲν ἔστι ἐπὶ τὸ μέσον τῶν ὀπιπῶν δὲ τῶν δεξιῶν ἀρξομένων περὶ μίνοι ἦσαν. Scribendum: αὐτῶν τῶν δεξιῶν ἀρξομένων. Hoc quidem ad medios usque grauis armaturæ ordines, ipse (Alexander) dextro cornu praefuturus statuerat, eadem figura dicendi, ἀντὶ περὶ μίνοι ἦσαν, qua versu proxime precedente: οἱ ἃ ἰππεῖς αὐτῶν πῶς μὲν ἠγύπην τῶν περὶ περὶ μίνοι ἦσαν. Alexander enim in dextro cornu fuit, ut idem Arrian. mox n. 30. exerte scribit quomodo etiam in proelio ad Granicum, Arrian. 1, 5, 7. quam aciem operæ pretium sit cum hac contendere.

3, 9, 12. TRIGINTA ET DVO) Arrian. 2, 2, 15. Quandiu magna erat vicium angustia, angustam etiam aciem ducebat: ubi vero laxare se sinus montium ceperunt (sic apposite verbis Curtianis vitur cruditissimus interpres, sed sequentia potius ita vertam) explicuit subinde cornu, alium atque alium ordinem armatorum in phalangem adducens. Porro ordines hoc loco intelligendi sunt à fronte ad tergum, series enim quælibet, in quantamcumque longitudinem porrigatur, ordo dicitur: atque ita triginta duo ordines capiendi sunt, totidem viri, qui in prima fronte aciei simul progrediebantur: quos deinde ceteri seriatim ita subsequiebantur, ut ordines in profundum constarent ex quingentis militibus, siquidem phalangem XVI. M. computemus. Vide Lipsii Milit. Rom. 4, 8. Ceterum Glareanus hoc loco legit: Duo & triginta, ob rationem quam prompsimus infra 3, 11, 27. ad verba triginta omnino & duo.

EQVITATVS) Qui iam ante ab utroque cornu locatus, propter angustias locum nondum occupauerat.

3, 10, 1. CLAMOREM) De hoc more vide prolixè differentes Camerar. subcisiu. cap. 77. cent. 1. Lipsii Milit. 4, 11. Gruter. in Tacit. cap. 12. & Brisson. lib. 3. pag. 342. & Ammirat. Polit. 14, 5.

MAIOR) Diodorus 17, 33. aliter, nec sine ratione: quippe cuncta inuertit, & Macedonas prius exclamasse tradit, Persas ob numerum, validius. Noster autem echus auxilio se tuetur, cuius naturam eleganter describunt Radero citati, Lucretius l. 4. v. 571.

Pars solidis adlisa locis, reiecta sonorem
Reddit: & interdum frustratur imagine verbi.

Et mox:

Sex etiam aut septem, loca vidi reddere voces,
Vnam cum iaceres, ita colles collibus ipsis
Verba repulsantes iterabant dicta referre.

Virgil. 4. Georg. v. 48.

- - - ubi concaua pulsio
Saxa sonant, vocisque offensa resultat imago.

Idem Georg. 3, 43.

Et vox assensu nemorum ingeminata remugit.

Ostendit & Aristoteles de anima lib. 2. c. 8. quo pacto fiat Echo, cum ab aere, qui vni officia-